

A

Pro Natura Karszt- és Barlangkutató Egyesület

jelentése a 2016. évi kutatási tevékenységéről

Pécs

2017. április

Tartalomjegyzék

AZ EGYESÜLET 2016. ÉVI KUTATÁSI ENGEDÉLYEI.....	1
<i>SZAJHA FELSŐ-BARLANG (4120-16).....</i>	<i>2</i>
<i>KISPAPLIKA-ZSOMBOLY (4120-183).....</i>	<i>3</i>
<i>HOLOCÉN ÉS PLEISZTOCÉN EMLŐSMARADVÁNYOK A KISPAPLIKA-ZSOMBOLYBÓL</i>	<i>4</i>
<i>VADETETŐS-BARLANG (4120-27).....</i>	<i>8</i>
<i>ABALIGETI-BARLANG NY II. OLDALÁG (4120-1).....</i>	<i>9</i>
<i>GUBACSOS-VÍZNYELŐBARLANG (4120-47).....</i>	<i>10</i>
<i>KISPAPLIKA-FORRÁSBARLANG (4120-22)</i>	<i>11</i>

Az Egyesület 2016. évi kutatási engedélyei

A Pro Natura Karszt- és Barlangkutató Egyesület a 2016-os évben az alábbi barlangokra rendelkezett kutatási engedéllyel:

Feltáró kutatás:

- Abaligeti-barlang Nyugati II. Oldalág 4120-1
- Kispaplika-zsomboly 4120-183
- Kispaplika-forrásbarlang 4120-22
- Szajha felső -barlang 4120-16
- Vadetető –víznyelőbarlang 4120-27
- Gubacsos-víznyelőbarlang 4120-47

Szajha felső–barlang
(4120-16)

A barlangban 2016-ban nem végeztünk feltáró kutatást. 2016. július 9-én és 10-én kitakarítottuk a barlangot, a felszínre hoztunk minden bontóeszközt, szerszámot, kötelet.

Kispaplika-zsomboly (4120-183)

Az előző évben elért szűk, meanderező hasadék tágításával folytattuk a barlang kutatását. A hasadék D-i irányba tart, 1,5 m után elért egy K-Ny irányú kereszthasadékot. Nyugati irányba szűk, felfelé menő rövid járat található, a járat végén járhatatlanul szűk kürtővel. A kereszthasadékban K-i irányban folynak el a vizek, itt 3 m magas, meanderező hasadék megy tovább jellemzően 20 cm-es szélességgel.

Év végéig kb 1 métert tágítottunk ki ebből a járatból, a folytatás hasonló, szűk meanderező hasadék, az aljzaton szivárgó vízzel és gyenge, de határozott huzattal.

2016-ban kb. 3 méterrel lett hosszabb a barlang, jelenleg 61,4 m hosszú, a mélysége 1 méterrel nőtt, jelenleg 28 m mély.

Holocén és pleisztocén emlősmaradványok a Kispaplika-zsombolyból

Írta: Dr. Angyal Dorottya

Fotók: Dr. Gasparik Mihály

A 2016. október 1-én tartott kutatónap során Fodor István, Milotta Péter, Tegzes András és Varga Nikoletta jelentős mennyiségű emlős csontmaradványt gyűjtöttek össze a Kispaplika-zsomboly (4120-183) agyagos kitöltéséből, 26-27 méteres mélységből. A leletek hozzám kerültek, én pedig kollégámnak, Dr. Gasparik Mihálynak továbbítottam őket (Magyar Természettudományi Múzeum Őslénytani és Földtani Tár, Gerinces és Gerinctelen Paleontológiai Gyűjtemény).

A leletek öt emlősfajhoz tartoztak, melyek közül a leginkább figyelemre méltó a pleisztocén kori Euráziában élt gapyjas orrszarvú és sztyeppi bölény, melyek a kainozoikumi eljegesedés végével tűntek el, mintegy 10.000 éve. A meghatározott csontmaradványok adatait az 1. Táblázat foglalja össze. A lelet az MTM Gerinces és Gerinctelen Paleontológiai Gyűjteményében került elhelyezésre, ahol előzetes egyeztetés után bármikor hozzáférhető. A gyűjtemény kurátora továbbra is várja a mecseki barlangi paleontológiai mintákat.

Az eset tanulsága az, hogy a mecseki barlangkutatás során érdemes figyelmet szentelni az állati ősmaradványok gyűjtésére is, hiszen a mostanihoz hasonló érdekes eredmények születhetnek, melyek hozzájárulnak a magyarországi pleisztocén és holocén gerinces fauna taxonómiájának és öskörnyezetének jobb megismeréséhez.

1. táblázat: A Kispaplika-zsombolyból gyűjtött emlősmaradványok adatai

Faj magyar neve	Faj tudományos neve	Megvizsgált lelet
mezei nyúl	<i>Lepus cf. europaeus</i>	1 db sípcsont töredék
gímszarvas	<i>Cervus elaphus</i>	1 db bordatöredék
jávorszarvas	<i>Alces cf. alces</i>	1 db ujjperc, 1 db hátcsigolya-töredék, 1 db borda-töredék, 1 db előzáfog, 1 db lapockacsont-töredék
sztyeppi bölény	cf. <i>Bison priscus</i>	1 db felkarcsont-töredék 1 db záfog
gapyjas orrszarvú	cf. <i>Coelodonta antiquitatis</i>	4 db nyakcsigolya-töredék, 1 db medencecsont-töredék

A teljes lelet

Sztyeppi bölény humerus (A) és molaris (B).

Jávorszarvas borda (A), ujjperc anterior nézet (B), ujjperc laterális nézet (C), premolaris laterális nézet (D), premolaris occlusalis.

Gyapjas orrszarvú nyakcsigolyák

Jávorszarvas hátcsigolya (A) és scapula töredék (B), gímszarvas bordatöredék (C),
mezei nyúl tibia (D).

Vadetetős-barlang (4120-27)

A 2012-ben feltárt kb. 20 m hosszú járatszakasz (a Kemence mögötti járat) első 6 métere már 2013-ban - a csapadékosabb időjárás miatt- részben vízzel feltöltődött, egyes szakaszain a szelvény kétharmada víz alatt van, az 1. szifon is valószínűleg járhatatlan (bár ezt a magas víz és a szűk járat miatt nem sikerült megállapítanunk). Megpróbáltuk a járatból a vizet vödörrel kimerni az „Ősi” járatban kialakított ideiglenes gát mögé, de ez a próbálkozás nem hozott igazi sikert. Jobb megoldásnak tűnt egy kézi szivattyú, ún. szárnyshivattyú beépítése, aminek szívó ága a vízzel teli járat legmélyebb pontjáról szívja fel a vizet, nyomó ágának végét pedig az 1. szifonon túl helyezzük el. A szivattyú a „Kemencénél”, a tágas járatban lenne elhelyezve, így szárazon, viszonylagos kényelemben lehetne vízteleníteni ezt a szakaszt.

Hosszas felkészülés után a szükséges technikát (szárnyshivattyú, szívótömlő, nyomótömlő, fúró, szerelési anyagok...) július 11-én vittük be a barlangba. Az volt a terv, hogy az „Ősi”járatban agyaggal teli zsákokból csinálunk egy ideiglenes gátat, mögé szivattyúzzuk a járatból a vizet, majd az így szárazzá vált járatban már tudjuk telepíteni a nyomó tömlőt az 1. szifonon túlra, ahonnan a víz tovább folyik. A meglehetősen sáros munkahely ellenére a szivattyú telepítése és a járat víztelenítése remekül sikerült, kb 1 órát kellett pumpálni a szivattyút. Az ideiglenes gát is jól fogta a vizet.

Előre mentünk, hogy megnézzük mi a helyzet az 1. szifonnál (a szifon kb 2 m hosszú, meglehetősen szűk, enyhén emelkedő csőjárat). A szelvény kb $\frac{3}{4}$ -e híg iszappal volt kitöltve, se biztatóan, se biztonságosan nem nézett ki. Ismerve az 1. szifont és az azon túli járat első 6-8 méterét, úgy döntöttünk, hogy nem építjük be a nyomócsövet, feladjuk ennek a résznek a kutatását és a jövőben az „Ősi” járat végén lévő teljes szelvényű agyagkitöltést bontjuk. A felszerelés egy részét még aznap kivittük, a maradékot másnap vittük felszínre.

Tapasztalatok: ez a fajta kézi szivattyúzás elég jól alkalmazható kisebb mennyiségű víz (pár száz liter) eltávolítására. Bár a szivattyú maga nem könnyű, 1-2 ember jól tudja szállítani még nehezen járható barlangban is. A szivattyú masszív, egyszerű szerkezet, nem kell hozzá áram.

Abaligeti-barlang Ny II. Oldalág
(4120-1)

A barlangban 2016-ban nem végeztünk feltáró kutatást.

Gubacsos-víznyelőbarlang (4120-47)

A barlangban 2016-ban nem végeztünk feltáró kutatást.

Évek óta tervezzük, hogy megpróbálunk átjutni a végponti szifonon, ami eddigi ismereteink alapján inkább egy szűk iszap-félszifon. 2016. július 12-én bejárást tartottunk a végponti szifonnál. Az alábbi dolgokat tapasztaltuk:

- A szifonhoz vezető szűk, lefelé menő járat fölött van egy agyaggal kitöltött hasadék. A hasadék a szifon fölött van, esetleg lehet egy felső járat része, érdemes lehet megbontani.
- A szifon, illetve amit az elmúlt 20 évben annak gondoltunk, egy kb. 30 cm széles, 1 m magas hasadék, ahol 1 – 1,5 m után a fötte már annyira alacsony, hogy eddig meg sem próbáltunk átkúszni rajta (az aljzat leginkább híg iszap). A júliusi bájáráson ez a szűk rész nyitott volt és tiszta, egy tágasabb, vízzel kitöltött fülkébe lehetett belátni. A fülke kb 2*2 m alapterületű, kb 1 m magas. Szerencsére a víz nem ért plafonig, fejnyi légrés volt. Befelé egyre mélyebb a víz és egyre vastagabb iszap van a víz alatt. A fülke nyilvánvalóan egy szifontó. Levegős járat nem vezet tovább, a víz alatti tovább vezető járatot nem sikerült megtalálni, ezt leginkább a túl mély iszap akadályozta meg. A látottak alapján a szifont szivattyúzásra alkalmasnak és érdemesnek gondoljuk.

**Kispaplika-forrásbarlang
(4120-22)**

A barlangban 2016-ban nem végeztünk feltáró kutatást.

Kiadja a Pro Natura Karszt- és Barlangkutató Egyesület
7634 Pécs, Magyarürögi út 8/4.
Tel.: 20/3855-029
Fax: 72/255-822
Szerkesztette: Tegzes Zoltán

Pécs, 2017.

Tegzes Zoltán